

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto II.

V Ljubljani, 6. vinotoka 1906.

Št. 10.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg števil. 17

Bolnik in bolezn.

Marsikatero neprijetnost ter celo marsikatero bolezen more odvrniti od hiše pametna in razumna gospodinja - mati. Toda vsega pri svoji najboljši volji ne more. Nihče ne more zabraniti, da bi se ne naselila v hiši zdajpazdaj kakšna bolezen, zanešena od drugod ali pa rojena v rodbini ali vsled prehlada. Skrbna mati pa je vendarle najboljša čuvajka nad zdravjem svoje družine in za časa bolezn je odvisno največ od njene razumnosti, srčnosti in vztrajnosti.

Zato nikakor ne sme gospodinja držati križem rok, kadar se pojavi v hiši kaka bolezen, mora poskrbeti, da se hitro stori vse, kar bi moglo bolezen zavirati in olajšati ter končno zatreti.

Zlasti na kmetih lahko čestokrat opazamo, kako neusmiljeno malomarni so ljudje napram bolnikom. Če zboli kmetu konj, krava ali prasec, tedaj je vsa hiša pokonci, vsi so v silnih skrbih, hitro treba k živinozdravniku po zdravila ter k sosedom po dobre svete. To je čisto prav in v redu! Žival istotako čuti in trpi ter jej je treba pomagati in lajšati gorje. Ljudi, živali in rastline, vse stvarstvo mora človek ljubiti in čuvati. Toda glava vsemu je vendarle človek. In vendar, kako zanikarno se ravna marsikje, če zboli otrok! Navadno se nihče ne spomni, da treba poklicati zdravnika. Škoda je za par kronic, češ: Zgodi se božja volja! Tudi časa ni, da bi kdo stregel bolniku, zakaj vse mora na polje, na travnike in v gozd. In tako se dostikrat zgodi, da se vsled take brezbržnosti in srčne surovosti spočetka skoraj nenevarna bolezen razvije v hudo in smrtonosno. Vse to bi se bilo takoj v začetku morda zabranilo z malimi stroški. Ko je že prepozno, ko ni nobene pomoči več, tedaj gre kmet k zdravniku in zahteva od njega, naj bi delal čudeže. Ker tega ne more, se mu še bolj utrdi misel, da zdravnik ne zna ničesar, ker sedaj ne ve pomoči.

Zato pa hodi naš kmet rajši k različnim konjedercem in konjederkam ter misli o teh mazačih in sleparjih, da vedo za skrivna čudodelna zdravila, ki so zanesljivejša kakor zdravila pravih in učenih zdravnikov. Vsak, ki le nekoliko misli, bo spoznal, da je

tako domnevanje velika neumnost. Mazač, ki se ni nikdar ničesar učil in ni ničesar poizkusil, naj bi vedel več kot zdravnik, ki se je učil dolga leta po bolnišnicah in pri nešteti bolnikih tega, kar se je opazovalo in dognalo tekom stoletij po raznih dobrih izkušnjah. Zdravnik pozna vsako mišico, vsako žilico, vsako koščico človeškega telesa, pozna sestavine živalskih, rastlinskih in rudninskih snovi; učil se je dolgo časa ob strani največjih učenjakov po bolnišnicah, kjer je imel priliko opazovati natančno najraznovrstnejše bolezni ter načine njih zdravljenja. Pa naj bi kak konjederec več vedel, kakor zdravnik? Kaj tako nesmiselnega more trditi le popolnoma neizobražen in docela neveden človek! A koliko človeških življenj imajo taki mazači na svoji vesti!

Če je torej kdo v hiši resnejše obolel, tedaj je prva dolžnost gospodinje, da pošlje takoj po zdravnika. Le nikar ne predolgo odlašati, da ne bo prepozno. Spočetka so stroški majhni, kasneje pa so veliki in včasih še brez koristi.

Seveda, če je kakemu otroku slabo in bljuje, ker se je morda preobjedel kake težke jedi, če je použil cel pehar črešenj ali bisago zelenih jabolok, tedaj ni treba klicati zdravnika. Ko se želodec popolnoma izprazni, bo otroku odleglo. Skrbi, da otrok miruje, daj mu sredstvo, da si izprazni želodec ter mu devaj na glavo mrzlih obkladkov, ako ga boli.

Vendar je treba zlasti otroke v bolezn skrbno opazovati, da ve potem gospodinja ukreniti pravo pomoč in vzeti pravilno sredstvo.

Ako ima bolnik vročino, je prvo, da mu s pomočjo kakega odvajalnega čaja izprazniš čreva. Proti prehlajenju skuhaj lipovega ali drugega čaja, da se bolnik izpoti. Če bi se obrnilo prehlajenje na hujše, tedaj pokliči zdravnika. Potem se ravnaj natančno po zdravnikovih ukazih. Točno ob določenemu času mora dobiti bolnik od zdravnika določeno mero zdravila, torej ne več ne manj! Ne misli, da zdravilo hitreje pomore, ako ga daš bolniku namesto ene žlice kar poln kozarec. S tem moreš bolnika zastrupiti ali ga vsaj spraviti v smrtno nevarnost. A tudi premalo ne smeš dajati zdravila. Posebno pri otrokih se ne smeš dati pogovoriti, ako je zdravilo morda grenko in neprijetno. Sploh na-

vajaj že prav majhne otroke na tuje ljudi, da se v sili ne bodo bali zdravnika. Uči jih odpirati usta, globoko sopsti, pokazati jezik, grgrati vodo itd. Dogaja se, da otrokom ni pomoči ali da morajo hudo trpeti, ker so bojzljivi in neokretni.

Zelo natančna mora biti gospodinja v hrani, ki jo daje bolnikom. Tu se treba ravnati po zdravnikovih navodilih. V tem oziru so nekateri nevedneži posebno trmasti in se nikakor ne dajo podučiti od izkušenih ljudi. Marsikatera bolezen se je obrnila zopet na slabše, ker je použil bolnik kako prepovedano jed, ki je bila morda sicer dobra in draga, a vendar za bolnika silno škodljiva.

Soba, v kateri leži bolnik, bodi prijazna, zračna in solnčna. Prezračí jo vsaj trikrat na dan in med zračenjem boljše pokrij bolnika. Okuženi zrak je škodljiv celo zdravim ljudem, naravnost morilen pa je za bolnike. Ponekod pa zabijejo okna in zapirajo vrata, kar je naravnost blazno.

Ljudje, ki strežejo bolniku, naj se kažejo vedno vesele, dasi ne preglasne in pregostobesedne; tudi naj bodo čedno in svetlo oblečeni, da ne spominjajo na usmiljenke, ki se jih navadno bolniki zelo boje. Bolnika treba vedno duševno dvigati, ga navduševati ter mu zagotavljati, da gotovo okreva. Duševna potrnost je velik zadržek zdravljenju. Sploh bodi bolniku vedno blaga in potrpežljiva strežnica. Ne daj mu slišati nikdar žal besede. Včasih so bolniki, ki pač mnogo trpe, jako sitni in čmerni; toda potrpi in bodi velikodušna, zakaj pohlevna beseda jih kmalu zopet pomiri. Skrbi za vsakoršno olajšavo bolniku, prestiljaj mu postelj večkrat na dan, mudi se kolikor mogoče dolgo pri njem, izgovarjaj mu otožne misli, vendar tako, da mu ne boš nadležna. Mir je navadno največja potreba bolniku. Zato odpravi otroke iz bolnikove sobe in izpod oken ter sploh skrbi, da ne bo v hiši hrupa, ropota in vrišča. Tudi ne moti bolnika v spanju, razun če mora vzeti zdravilo.

Za nobeno ceno pa ne napravljaj bolniku skrbi! Ne izprašuj ga, kako naj se izvrši to ali ono, nego določaj vse sama. Tudi ne tarnaj vpričo bolnika, kako je zastalo delo, koliko je stroškov, kaj bo, če se ne obrne kmalu na boljše i. t. d. Rajše pritrpuj sebi in drugim zdravim, da le oskrbiš bolnika.

Ne puščaj preveč nadležnih obiskovalcev k bolniku, da bi zdihovali ob njegovi postelji in se čudili bolnikovemu bledemu licu. Kaj takega se bolniku ne sme povedati, temveč ga je treba tolažiti in mu vzbujati upanje, da kmalu okreva. Sploh je najboljšje, da o boleznih prav malo govoriš. Izkušaj torej spraviti bolnika na druge misli. Če ni bolezen prehuda, lahko daš bolniku včasih kaj čitati ali pa mu sama čitaj.

Ker ni niti v največjem mestu vedno in vsak hip dobiti zdravnika, je pač dobro, da ima vsaka gospodinja za prvo pomoč takoimenovano domačo ročno lekarno, ki v mnogih slučajih prav izborno

služi. Da pa je možno to lekarno prav uporabljati, mora gospodinja poznati prve znake vsaj najobičajnejših bolezni ter uporabo najnavadnejših zdravil.

Razun tega pa bodi velika skrb matere, da obvaruje svojo družino nalezljivih bolezni. Po mnogih krajih se še vedno marsikdo nezaupno posmehuje, ako jim pripoveduje kdo, da je ta ali ona bolezen nalezljiva. Mnogi kar nočejo verjeti tega, češ, zakaj pa ta ali oni ni zbolel, dasi je bil pri bolniku ali je občeval z osebami, ki so z bolnikom v dotiki? Toda vsako telo ni enako dovzetno za vsako posamezno bolezen, kakor tudi v vsaki zemlji ne zraste vsak sad. Nalezljive bolezni so kakor seme, ki se plodi in obrodi, če pride v sebi [primerna tla. Tudi v gotovih boleznih, kakor v škarlatici, v jetiki in dr. so silno majhne žive kalí, ki jih bolnik izdihava ali jih izpljuje ali ostanejo v bolnikovem perilu, v posodi, ki jo je rabil bolnik in drugod. Popolnoma razumljivo je, da prehajajo te kalí lahko potom dihanja ali z jedmi v drugo osebo. Če je ta oseba nagnjena k dotični bolezni, se omenjene kalí razmnože in oseba oboli. To bi se ne bilo zgodilo, če bi ta človek ne bil našel bolezni drugod.

Zato ne morem dovolj toplo priporočati, naj bi se ljudje varovali nalezljivih bolezni. Posebno kjer je v hiši več otrok, naj bi matere pazile, da se ne razširi bolezen na vso rodbino. S tem bi največ koristile same sebi, kajti bolezen je v hiši prava muka, velja mnogo denarja ter se konča lahko s smrtjo.

Da obvaruješ sebe in okojico kužnih ali nalezljivih bolezni, skrbi vedno in povsod za najstrožjo čistost in natančnost. V sobo, kjer leži bolnik, naj imajo vstop le osebe, ki strežejo bolniku in pa zdravnik. Vse, kar je prišlo z bolnikom v dotiko, treba razkužiti takoj. Perilo in posode deni za več ur v oster lug, kateremu primešaj karbola. Osebe, ki so bile z bolnikom v dotiki, se morajo vsakokrat, ko gredo k drugim, preobleči ter se umiti s karbolovo vodo.

Na kmetih sem imela tudi večkrat priliko opazovati, kako malo se varujejo žene-matere ob porodu. Mnogo jih je, ki vstanejo že drugi ali tretji dan ter hite na polje za delom. Seveda je resnica, da je na kmetih zlasti poleti povsod vse polno dela, a malo delavnih moči. Toda porodnica se mora čuvati, naj bi zastali tudi najnujnejši posli. Naj pa takrat mož z družino malo bolj pritegne ter naj privošči ženi neobhodno potrebnega miru in počitka. Škodo bo imel večjo, ako mu ostane žena bolehná vse žive dni. Porodnica mora ležati vsaj en teden; če tega ne stori, krađe sama sebi življenje ter oškoduje svojo obitelj v toliki meri, kolikor je nobeno zaostalo delo ne more oškodovati. Ako večkratna mati ob porodih nima potrebnega počitka in nekoliko boljše, lažje hrane, se hitro postara, oslabi telesno in duševno za vse življenje, si nakoplje razne bolezni ter gotovo ne dočaka visoke starosti.

A še nekaj podkopuje zdravje mnogim ženam in dekletom — njih nečistost. Naše kmetice hodijo poleti bose in so sploh oblečene tako da more nesnaga prav lahko do njih telesa. Zato bi se morale ženske vse brez razločka prav pogostokrat kopati, se temeljito umivati ter se pridno preoblačiti.

Zdravje je glavni in največji zaklad, ki ga treba čuvati in hraniti z vso skrbjo. Ako si zdrava, moreš delati in koristiti sebi, družini in s tem vsemu narodu. Zato pa ceni svoje zdravje in ne zanemarjaj ga zaradi hipne škode! Najprej zdravje! Iz zdravja izvira vse dobro in koristno.

Ivanka Smrekarjeva.

Plovi, plovi . . .

Plovi, plovi, labud beli
po gladini jezera,
Snivaj, sanjaj in uživaj
vonj opojen lotosa.

Labud beli — ljubav moja,
jezero — življenja sen,
lotos beli — hrepenenje,
žalostno, kot dan meglen.

M. J. T. Fedorovna.

Američanke.

Zakaj imajo Američanke največ pravic? Neki francoski pisatelj je obelodanil nedavno študijo, v kateri razpravlja jako zanimivo o pravicah žensk v Ameriki in pojasnuje, zakaj imajo tam ženske vse te velike prednosti, ki niso dane ženi sicer v nobeni drugi evropski državi. Pisatelj pravi, da fraza o raju žensk v Ameriki ni niti malo izmišljena. V Ameriki je ženska gospodar; prisvaja si vse pravice moškega, a si ne da kratiti nobene svojih običajnih pravic. Američanka dela samo, ako in kolikor hoče ter ne deli svojega zaslužka niti z očetom niti z možem. Ona je ščitena v zakonu in izven zakona. Samo en nedovoljeni poljub more plačati možki jako drago, a neizpolnjena obljuba zakona ga lahko velja celo premoženje. Vse to so prednosti, ki jih ne uživa ženska nikjer drugje v tako veliki meri. Vzroki teh pravic Američank so jako nenavadni. Rodilã jih je neprilika, v katero so zašli Amerikanci s tem, da je bilo nekdanj v Združenih državah jako malo žensk. Priseljenci niso jemali seboj žen in hčerã, zato je bila nekdanj v Ameriki ženska redek pojav. Kadar si je torej kdo osvojil dekleta, tedaj je pač smela delati, kar je hotela; mož je skrbel,

da jej je bilo življenje čim najugodnejše, samo da bi ostala pri njem. Kakor so delali posamezniki, tako je delala tudi država. Delila je razkošno med ženske vse pravice, katerih jim je dala več kot moškim, samo da bi zvalila večje število žensk iz Evrope k sebi. In tako je bila obsuta Američanka z vsemi prednostmi. Sledove teh prednosti pa vidimo v Ameriki povsod še dandanes. Še danes je državnopravni in socialni položaj žene v Ameriki zavidanja vreden. Amerikanec postopa vedno z ženo kakor kavalir in čestilec, najsi mu bode že lastna soproga ali tuja ženska. To je tradicija Amerikanca, ki mu je prešla še one davne čase v meso in kri. Še l. 1850 je bilo v Kaliforniji 800.000 moških in samo 1500 žensk. In še danes je tam več moških prebivalcev kot ženskih. Zato se Američanki nikdar ni bilo treba boriti za svoj socialni položaj. Svoboda in ravnopravnost sta jej padla kakor z vedrega neba v naročje. Njej so odprte vse stroke ter jej je v gmotnem oziru popolnoma zagotovljen obstanek. Neodvisna je od moškega in ima odločilno besedo v socialnem, društvenem in političnem življenju; moštvo pa jo spoštuje, ljubi in upošteva. Priznati pa treba, da Američanke to tudi v resnici zaslužujejo. Povprečno so inteligentnejše in naobraženejše kakor moški ter so jako marljive. Jako mnogo Američank iz boljših krogov se bavi z medicino; skoraj vse izvršujejo svojo prakso ter imajo mnogo posla. Ena taka [medicinka ima najmanje okoli 16000 K letnega dohodka.

A. R.

Gledališki ravnatelj.

Spisal Multatuli.

Ob reki v Amsterdamu se je izprehajal eleganten gospod z množico zlatih prstanov na rokah. Bil je v tem mestu »službenim potom«. Kakšna služba je to, boste videli takoj.

Pred njim je šla žena z otrokom, ki je vsled njene nepazljivosti padel v vodo. Mati krikne . . . skoči za otrokom v vodo in ga — reši.

Gospod je opazil to, izvleče iz žepa beležnico in začne nekaj pisati.

»Gospa, ali smem biti tako prost ter vas vprašati za vaše ime in naslov?«

»Moj otrok, moj otrok, rešen je moj otrok!«

»Dã, rešen je. Toda ali smem . . .« »Moj otrok je rešen,« je ponavljala neprestano mati, ki ni mogla razumeti, da jo more vprašati človek družega kot o njenem detetu.

»S to ženo ni možno ničesar narediti,« je zamrmral zlovoljno radovedni gospod. »He, dragi prijatelj, lepo napitnino dobite, ako mi javite jutri ime in naslov one gospe.«

S temi besedami se je obrnil gospod k nekemu človeku, ki je bil — kakor je videti, bolj srečen ter je poizvedel, kar je hotel vedeti.

Naslednjega dne je gospod posetil ono srečno mater.

»Gospa, imel sem čast ter sem videl, kako...«

»O, tudi vi ste videli, tudi vi ste bili poleg? Ničesar nisem videla, ničesar slišala, samo skočila sem...«

»Da, da, spoštovana gospa, in tedaj sem čul...«

»Čuli ste?« ...

»Da, gospa, čul sem vaš...«

»Kaj ste čuli?«

»Čul sem vaš krik, gospa, zato sem prišel, da vam ponudim angažma pri svojem gledališču.«

Uboga mati!

Ta gospod, ki je povsod »službenim potom«, je bil po svojem poklicu gledališki ravnatelj, in je iskal novih moči za svoje gledališče. Pravo njegovo ime pa je: občinstvo.

Tri čaše.

Tri rože odprle so kelihe zlate,
tri vile obdale vrt so krasán.
Na zahod je plavalá luna srebrna,
na vzhodu je zora javila dan.

»Podajam ti, roža, v kelih tvoj zlati
vso srečo in blagor, veselje, radost,
da pijejo srca in duše vesele
prelestnost, razkošje, bogato mladost!«

»Najdražje kar imam v svoji oblasti,
nalivam v kelih ti, roža rúdeča:
ljubezen prečisto kot gorski kristal,
izlívaj iz čaše jo v srca ljubeča!«

»Gorjé in prevara je v čašah opojnih,
a sladek iz kupe je zlate napoj:
Spoznanje, ko vseli se v duše nesrečne,
tolažbe jim vlivaj, to dar ti je — moj!«

Mara Ivanovna Tavčar.

Naša tlaka.

Črtica. Napisal Podgorjanski.

Tlaka je bila skoraj že štirideset let odpravljena, ali v naši vasi je bila še vedno v navadi. Seveda ni bila taka, kakor »njega dni«, ali bila je pa le.

Stari Anton je bil prišel v vas. Na javni dražbi si je pridobil obširno, a silno zanemarjeno posestvo. Ker je bil v svojih mladih letih grajski oskrbnik tam nekje za Savo ob štajerski meji, lotil se je z vso odločnostjo preuredbe svoje nove domačije. Napravil je tisto in ono, ali najiminitnejše njegovo delo je bilo, da si je dal izkopati sredi dvorišča globok vodnjak, ki je imel nenavadno dobro vodo. Vodnjak pa ni bil navaden vodnjak z oklepom, kakor so bili drugi v vasi, da so morali zajemati vodo z vedercem, ampak bil je lep vodnjak »kladez«, kjer je lahko vsakdo brez težave navlekel kristalne vode, kolikor je le hotel.

Vaščani so z zanimanjem opazovali to novotarijo; vseč jim je bila, in voda se jim je zdela izvrstna. In stari Anton je umel izrabiti ugodni položaj. Sklenil je ponuditi sosedom vodo, za odškodnino, upoštevajoč dejstvo, da je vodnjak boljši, čim več se vode porabi. Sosedje so bili voljni plačati primeren prispevek za kopanje vodnjaka in primerno letno odškodnino za popravila in drugo. Toda stari Anton ni bil zadovoljen s tem. Računal je umnejše nego sosedje. Kaj denar! Z denarjem si ne opomore mnogo, prikladnejše bi bilo zanj, če bi se sosedje zavezali za vodo delati. In sporazumeli so se tako, da mora vsak sosed delati za vodo po pet dni za leto. Izgovorjeno pa je tudi bilo, da zahteva Anton lahko delavcev, kadar hoče, toda ne več, ko po jednega od hiše hkrati. Stari Anton je izvrstno preračunal korist teh pogojev, kajti na mah si je bil zagotovil enajst sosedov po pet dni na leto: teh delavcev ne bo treba plačati in ima jih, kadar ukaže.

Najlepše in najboljše obdelano je bilo zatorej posestvo starega Antona. Dobro se ga še spominjam v rdečem fesu, snežnobelih las in sklonjene postave je ždel pred svojim ulnjakom sredi malinovega grmičevja. Tupatam je izvlekel s srebrom okovano tobačnico in založil ščepec duhana v nosnici, stresajoč desnico, kakor bi se hotel iznebiti nadležnega prahu. Svoje družine ni posebno maral in bil je navadno sam, tudi jedel je posebe v svoji sobi.

Le na jesen se je nekako oživil in izpremenil. Živahno je drsal s trudno, težko nogo po prostranem, z lepim belim peskom posutem dvorišču. Hlapec je naprezal konje, in starina se je naslajal na lepih konjih. Pod kostanji pa smo se podili otročaji, ki smo prišli krompir pobirati. Stari Anton je bil vpeljal tudi to novotarijo, da je sadil krompir po brazdah, ogrebal ga je s plugom in v jeseni ga je tudi s plugom oral.

Bilo nas je morda kakih dvajset, otročaje v in odraslih ljudij. Mi smo bili spretni in smo pobirali krompir v posode, drugi so pa posode praznili na voz. To je bilo letanja in vrvenja! Kósali smo se, kdo več in hitreje nabere, in delo je šlo izpod rok, da je bilo veselje. Opoludne smo se pevajoč pripeljali domov in šli k obedu. Obed je bil napravljen po pravilu: »s čimer se vrstiš, s tistim se gostiš.«

Nam otročajem torej ni bilo nič kaj ustrezno s tako jedjo. Počasi smo se izmuzovali iz sobe in drug za drugim smo jo ubirali na vrt, kjer je bilo različnega sadja čez mero.

Gospodinja pa je bila v skrbeh, da ne opešamo popoludne, ker nismo nič jedli in prinesla nam je latvico mleka in kruha na vrt. Razvrstili smo se in začeli zajemati. Pa bila je že nesreča. Začeli smo se smejati in smejati in konec vsega je bil, da je sosedova Zefka pograbila latvico in polila Slivčevega nagajivca. Bog jima grehe odpusti, Zefka služi v Ljubljani, Slivec pa je nekje pri železnici, oženil se je z bogato vdovo in prav dobro se mu godi, kakor pravijo. Razkropili smo se in šli nad sadje, zlasti orehe, ki so se nam objestno režali v obraz.

Veliko nepotrebnih skrbi nam je delal tudi ulnjak; nepotrebnih pravim, ker je sedel poleg njega stari Anton kakor judovski stražnik pri božjem grobu; kar ganil se ni proč, najbrže je bil uganil naše hudobne naklepe, ki so se nam snovali v pregrešnih prsih. Iz te moke torej ni bilo kruha.

Popoludne smo bili izorali ves krompir. Solnce je bilo še visoko in škoda nas je bilo pognati domov in zaračunati ves dan. Poleg krompirjišča je bila velika njiva koruze, ki je bila tudi že zrela. Spravili smo se nad njo in lomili smo do mraka. In zvečer je bila vsa doma pod streho.

Ker so se pričeli dolgi večeri, ličkali smo jo vsak večer po nekoliko. Bili so lepi nepozabni časi, saj smo pa tudi dobili kruha in medu za povečerek!

Stari Anton je pešal in hiral čimdalje bolj in spomladi so ga nesli k zadnjemu počitku. Posestvo je prevzel sin, ali spretne roke pokojnikove ni bilo več pa tudi njegove razumne glave ne.

Vaščanom so se začele počasi odpirati oči, ker so morali delati tlako za vodo le v najlepših dneh, zase pa v dežju in mokrem. Nova gospodinja je kar zaklenila kladez, če ni kak sosed mogel priti na delo, kadar so zahtevali vsemogočneži. In nazadnje je sila rodila odpor. Nekaj vaščanov se je pomenilo in sklenili so napraviti si lasten kladez, da ne bo več treba tlačaniti za vodo.

Zbrali so potrebni denar, izkopali vodnjak in napravili kladez. In sedaj imajo vodo mrzlo in kristalno čisto, kakor je bila nekdanje na lepem dvorišču pri starem Antonu. Tlačanov je sedaj menda le še troje in kakor se čuje, se ne postopa več tako ostro ž njimi ko nekdanje čase. Kolo časa se pač vrti! Najbrže

ne bo več dolgo, da izgine še ta rahli sled srednjeveške ustanove.

Z višine.

Spisal Multatuli.

Visoko, visoko v zraku je letal metulj ter užival lepoto in svobodo in se naslajal nad onim, kar je bilo pod njim.

»Pridite gori, pojdite sem k meni,« je klical svoje brate, ki so letali globoko doli s cveta na cvet.

»Hvala ti lepa, toda mi ravno sedaj nabiramo med in hočemo zato ostati tu doli.«

»Ah, ko bi vedeli, kako divno je imeti okoli sebe tako prostran razgled! O pridite, pridite!«

»Ali je tudi gori cvetje, iz katerega bi mogli srkati med, ki nam je potreben za življenje?«

»Tu vidite vsako cvetko posebej. Kako divno je to!«

»Pa imaš tudi medu gori?«

Ne, resnično, medu pa ni bilo gori.

In ubogi metulj, ki ni hotel ostati spodaj, je postajal čim dalje bolj truden... Vendar je izkušal, da se vzdrži na višini, ker se mu je zdelo, da je najlepše na svetu, imeti širok razgled in čim najboljši pregled.

Toda medu... medu? Ne, medu ni bilo.

In utrudil se je; težje in težje so se mu gibala krilca, in počasi se je začel spuščati vse nižje, a pri tem se mu je ožil tudi razgled.

Vendar pa je še vedno napenjal vso svojo moč...

Ne, ne, nič ni pomagalo, moral je navzdol.

»Glej ga, glej ga!« so vzkliknili njegovi bratje. »Kaj smo ti rekli? Sedaj si vendar prišel, da piješ med iz cvetja kakor mi. Vedeli smo to naprej!«

Tako so ga pozdravili bratje, radujoči se, da so imeli prav, prav, ker se jim ni hotelo vse one lepote tam gori.

»Pa pojdi sedaj in pij medu!«

In metulj se je spuščal vse nižje in nižje... Sedaj je samo še hotel... samo še do onega šopka cvetlic! Ali pač pride še do njega...

Nič več se ni spuščal navzdol, nego je padel pred šopek na tla.

Tedaj ga je pohodil — osel, ki je prišel mimo.

Moč ženske volje.

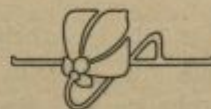
Neki francoski pisatelj pripoveduje o ženski volji jako zanimive podrobnosti ter trdi n. pr., da je ženska volja vedno krepkejša od moške. In prav v tej potezi ženskega značaja se zrcali nekaj otroškega, kar je najti na vsaki ženski — kajti najkrepkejša in največja je volja otroka. Moški podreja navadno svojo voljo možnosti, on hoče običajno samo ono, kar je mogoče. Ženska nasprotno pa hoče čestokrat kaj takega, kar je nemogoče. Ko vidi moški, da je kaj neizvedljivo, se odreče svojim težnjam, — ženska stori to prav malokdaj. Stanovitna vztraja pri svoji želji in z močjo svoje volje dosega uprav nemogoče stvari. Zato se dogaja često, da omogoči ženska nekaj, kar se je zdelo vsem neizvedljivo in nemogoče. Njena krepka in nerazrušna volja dela čudeže, prodre povsod in odstranja zapreke, ki bi se jih moški sploh ne upal lotiti se. Če se pa ženska odreče kaki svoji težnji, ki je bila docela neizvršljiva, se obrne takoj k drugi želji, dostokrat hoče prav nasprotno od onega, kar je hotela poprej. Navadni ljudje imenujejo to »ženske muhe« ter jih štejejo ženskam v greh kot nelepo čednost. Toda to je povsem napačno mnenje. V ženski naravi je, da teži vedno za nečem, da vedno nekaj hoče in nekaj dela. In ljudje, ki umejo upoštevati in najti v ženski duši to potezo njenega značaja, ljudje, ki jim niso to »ženske muhe«, nego izraz ženske moči, bodo odvrnili ta krasni pojav v ženski duši od vsakdanjih malenkosti ter ga obrnili na večje cilje. Ženska krepke volje in ambicije, ki pa ima malo kulture, a je tudi njena okolica nima več, taka ženska bo razmetala svoje moči in svojo voljo. Izgubljala jo bo v malenkostih, ki ne pomenjajo nič. Začela bo to in ono, a ne bo imela od tega nikake koristi. Ženska pa, ki ima kulturo in široko obzorje, bo uporabljala svoje moči za velike cilje. Ako nam ne ugaja volja žene za to ali ono stvar, jo moramo znati obrniti na kaj lepšega in večjega. Dala se bo privedi k temu in vso jo bode izpolnjeval ta veliki cilj. In potem je ženska vsa hvaležna možu, da ceni in upošteva njene zmožnosti ter ga obožuje in ljubi. Mož mora dati ženi cilj, da vtopi v njem svojo dušo. Kajti v vsaki ženski živi vede ali nevede težnja: ustvariti nekaj velikega, močnega, kar presega meje njenega delokroga, njenega položaja, mnogokrat celo meje njene sposobnosti. Koliko je bilo žensk, ki so imele manj sposobnosti od celega ministrstva, a so storile več kakor cela vojska. Čestokrat, dà, vsaki dan moremo opazovati, kako napredujejo ženske, vidimo poedine primere, kako more ženska z manjšimi zmožnostmi nadkriliti celo najspособnejšega moža ter doseči v najkrajšem času ono, do česar se ne popne moški niti z največjimi sposobnostmi. Ženska ima namreč železno voljo, ki se izraža tudi v njenih besedah; vsak njen korak, vsak

čin je izraz te velike železne, logične volje. Mnoge slavne ženske je napravila velike samo njih velika volja.

Zato treba ceniti to krasno svojstvo žensk ter ga izrabljati v velike, plemenite svrhe.

Moški nima te volje. On je ustvaritelj idej, a ni njih izveditelj. Moški naj le ustvarja ideje, a naj jih daje ženski, ker ona jih bode izvršila. Tako bi se oba izpopolnjevala v najkrasnejši, najveličastnejši harmoniji za vse življenje.

Saša.

Iz ženskega sveta.

Nova pridobitev. Monakovska »Secesija« je volila pred kratkim prvič v svojo jury žensko slikarico, gospo Cecilijo Graf-Pfaff.

Doktorica filozofije, matematike in medicine. Gospica Domitila Carbalho iz Portugalske ima tri doktorate ter je doktorica filozofije, matematike in medicine. Ko je napravila prvi doktorat, je vzbudila toliko pozornost, da jej je svetovala izpraševalna komisija, naj nadaljuje svoje študije. Napisala je več del, ki so jej donesli mnogo slave in nagrade. Ko je položila poslednji medicinski rigoroz, je vstopila na kliniko, kjer deluje že dve leti in jo vsi moški kolegi visoko cenijo.

Študentke v Švici. Švica ima šest vseučilišč, na katerih je 1518 ženskih slušateljic in sicer v Brnu 486, v Lausani 399, v Genevi 343, v Curihu 276 in v Baselu 14. Od teh 1518 slušateljic je 1328 rednih. Zanimivo je, da je od tega velikega števila študentk samo 140 Švicark, vse ostale so inozemke. Največ je Rusinj, namreč 1217, Nemk je 40; ostale so različnih narodnosti. Največ žensk sluša medicino (957), filozofijo poseča 333 slušateljic, prirodoslovje 174 in jus 36. Rusinje študirajo najrajše medicino, Nemke in Švicarke pa filozofijo.

Doma.

Oljnata barva, smola, firnež se dajo odpraviti iz obleke s čistim terpentinovim cvetom ali z bencinom. Tudi maščobo moreš odpraviti z bencinom. Navadno pa gospodinje uporabljajo bencin napačno. Marsikatera gospodinja namreč pokaplje mastno liso ter drgne po njej, da izgine za hip. Bencin namreč raztopi mast, ki se z njim vred razleze po blagu; na ta način nastane v obleki le večji madež, ki se pokaže kmalu iznova. Zato postopaj drugače. Vzemi pivnik, zgani ga trikrat ter po-

loži na ta pivnik pomaščeni del obleke. Potem pomoči madež dobro z bencinom in ga pokrij tudi s tako zganjenim pivnikom ter potegni preko njega z gorkim (nikakor pa ne vročim) likalnikom. Toplota raztopi maščobo, ki jo popije pivnik z bencinom vred. Če je madež velik in jako masten, ponovi parkrat to ravnanje in madež izgine docela. — Da spraviš oljnate barve, firnež in smolo lažje iz obleke, segrej terpentini ali bencin, da ima večjo čistilno moč. In sicer storiš to najlažje takole: Postavi steklenico z bencinom v lonček vode, katerega postavi na gorko ognjišče za tako dolgo, da se segrejeta voda in bencin. Pri tem pa bodi previdna, da se ti bencin ne vname in da ne eksplodira. — Tudi kolomaz odstraniš lahko z gorkim bencinom, pivnikom in likalnikom. Ali pa položi pod madež čisto krpo, polij madež z gorkim bencinom in drgni preko madeža s čisto flanelo. Pomni pa, da treba krpo pod madeži in flanelo vedno menjavati; oboje mora biti vedno čisto, sicer ne spraviš nikdar nesnage popolnoma iz obleke. Vse madeže od tolsče ali olja, smole, firneža in kolomaza odpraviš še lažje, če jih pomažeš prej s stopljenim surovim maslom, ki zmehča madeže. Ako vse to ne pomaga, pa poizkusi končno s ksilolom, ki ga dobiš v lekarni.

R.

Stara pesem je in že vrabci jo čivkajo, da smo Slovenci maloštevilni in teptan narod, da se nas zapostavlja, kjer se nas le more, da se nas takorekoč goljufa za naše pravice i. t. d.

To vemo vsi, da je to res žalostna istina, ali marsikateri pa ne ve in ne pomisli, da smo si tega sami krivi, ne naše malo število. Veliko nas res ni, ali brojimo pa le 1 1/2 milijona, in to število se le ne more kratkoma prezirati.

Slovenci bi tudi prišli v poštev, ako bi bili količkaj energični, ali nam ravno manjka tiste samozavesti, oblastni nastop, s katerim bi izsilili spoštovanje naših nasprotnikov. Vedno se izgovarjamo, da smo majhni narod, da nas je premalo in zategadelj ne moremo toliko doseči, kakor drugi.

Ta nesrečni izgovor igra pri nas pri vsaki priliki svojo žalostno vlogo, on je naš »univerzalni flajšter« za vse rane, za vse krivice, ki se nam gode.

Slovenci smo ponižni in dokler se te nepotrebne in nam škodljive lastnosti ne otresemo, tako dolgo bo Slovenec vedno revna para.

Je majhna živalica, ali s kako hrabrostjo se brani, celo napada sovražnika. In tako bi se morali mi hrabro braniti, ne pa ponižno kriviti naš hrbet, kar je le sramota za nas.

Tudi ni čuda, ako se nas ne vpoštevajo in spoštujejo, ko vendar mi sami sebe ne spoštujemo. Mi ne spoštujemo svojega jezika, ne ljubimo svojih šeg in navad, pač pa mora vladati pri nas tujstvo. Da je ta trditev resnična, nam kaže vsakdanje življenje. Znano je, kako važno mesto zavzema znani »Kucheldeutsch«. Ako pride slovensko dekle med svet in se navadi količkaj blaženega nemškega jezika, že noče več govoriti materinščine in ako slovenski fant v vojaški suknji vsled svoje brihtnosti dobi kaj zvezd, postane kaj rad sovražnik materne govore. Pač treba omeniti, da se v tem oziru obrača na bolje.

V zgled bi nam morali biti Nemci. Nемец ostane to kar je, namreč Nемец in so le redki slučajji, da bi Nемец pozabil na svojo narodnost. Sicer se govori nekaj o nemških trdih bučah, ali te so v tem oziru ravno Nемецem v korist.

Vzgled pa najdemo tudi pri svojih slovanskih bratih Čehih. Čehi so raztreseni po celem svetu, ali tudi po celem svetu se spominjajo, da jih je rodila slovanska mati.

Ljubiti je treba svojo rodno zemljo, materino govore, spoštovati to, kar je last naroda in takrat bodemo tudi veliko bolj prepričani o svoji veljavi.

Otresti se moramo ponižnosti in narodne mlačnosti. Da se ta važni pogoj tudi vistini, delujete vse Slovenke v to.

Posebno se obračamo do slovenskih mater. Mati ima dolžnost vzgojevati svojo deco in tedaj pač ona največ lahko stori za našo bodočnost. Vcepjati mora v majhno srce ljubezen do slovenskega jezika, vcepjati spoštovanje do našega naroda, učiti mora deco, da mora biti ponosna in samozavestna. Že majhen otrok mora biti ponosen na slovenski narod. Ponosni moramo biti mi in ta lastnost se mora vcepiti že majhnemu otroku. Narodni ponos mora postati duševna potreba.

Ne segajmo po tujem, ne hlapčujmo tujim izkoriščevalcem, ampak podpirajmo domačega trgovca in obrtnika.

Nek slovenski časopis se ljuti nad nemškimi trgovci, češ, da nastavljajo le nemške uslužbenke. Dotični list naj bi pač dostavil, da smo tega sami krivi. Naše dične Slovenke so tako ljubeznjive, tako malo ponosne na slovenski jezik, da tudi na slovenski pozdrav Nemca nemški odgovore. Ali je potem čuda, da Nemci nastavljajo nemškega uslužbenca, saj Slovenca ne potrebujejo. Nемец rad podpira Nemca in vzame tedaj raje Nemca-pomočnika. Na na ta način škodujejo Slovenke našemu ugledu, odjedajo Slovencu kruh, redijo nemški greben, ki Nемецem pri nas prav močno raste. Slovenke same najbolj razširjajo tuji vpliv in živelj med nami.

Zatoraj pozivljamo vse Slovenke, da se otresejo svojih napak, da spoštujejo to, kar je našega. Podpirajte Slovenca, ker le na tak način bo rastla naša samozavest.

Kupujte in priporočajte slovenske izdelke, razširjajte pa tudi slovenske časopise. Posebno »Slovensko Gospodinjo« bi morala imeti vsaka Slovenka.

Naročujte »Slovensko Gospodinjo«, razširjajte jo, saj ta časopis je namenjen vsem Slovenkam in ima za vsako kaj v svojih predalih.

Naročnina je tako malenkostna, tako neznatna, da se lahko naroči vsaka slovenska hiša. Le listke, ki so pod pokrovcem vsake škatljice »Zvezdne cikorije« je treba poslati kot naročnino. Cikorijo pa rabi dandanes vsaka hiša in zakaj bi morala imeti tuji izdelek. »Zvezdna cikorija« je v resnici slovenski izdelek, delo domačega podjetnika in je danes najboljša cikorija, presega vse druge izdelke.

Slovenke! Kupujte to slovensko blago in zavračajte vsako drugo cikorijo, ker nobena ni slovenski izdelek.

Držite se našega nasveta, delujete v razširjenje slovenskega blaga, »Slovenske Gospodinje«, v okrepitev naše samozavesti.

Živele naročnice »Slovenske Gospodinje«!

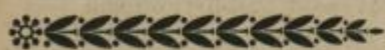
Ustanovljeno 1804.

IGNAC FOCK**tovarna mila
in maščobnih izdelkov** v Kranju

priporoča kemično čista mila vseh vrst.

Štedilno „Orlovo“ milo tekmuje prav
uspešno z vsakim tujim proizvodom.

Znamka enoglavi orel in ime Fock.

Moški in ženski čevlji
od šld. 2'90 naprej. — Prave ruske
šaloše, šamaše, mazilo za čevlje itd.**Josipina Herrisch**
zastopnica Mödlinške tovarne za čevlje
v Ljubljani, Špitalške ulice šte. 9.**Tellova čokolada**posebno fina vrsta, ki se
je nekuhana. Cena ko-
madu od 10 vin. naprej.**Dianina čokolada**fino zmlata in krepkega
kakavovega okusa. Cena
komadu od 40 v. naprej**Smetanasta čokolada**z dodatkom najfinejše
smetane, prav nežnega in
prijetnega okusa. Cena
komadu 30 vin.**Hartwig & Vogel, Bodenbach.**Dobiva se v Ljubljani
skoro v vseh dotičnih
trgovinah.**L. Mikusch**

Ljubljana

Mestni trg št. 15

priporoča

**dežnike
in solnčnike**

po najnižjih cenah.

Prekupcem so cenilniki
franko na razpolago.Zakonito zajamčeno: Kaznjivo je vsako ponarejanje in vsak ponatis.
Neznanje zakonov ni nobeno opravičevanje.**Sodnik:** Zatoženec, vi ste ves svoj
denar skoro do zadnjega potre-
šili za ničvredna in breuspešna
sredstva, četudi ste morali vedeti,
da je **samo Thierry-jev bal-
zam in centifolijsko mazilo**
edino najzanesljivejše in naj-
uspešnejše zdravilo v vseh slu-
čajih in da je to tudi s tisoči
zahvalnih pisem dokazano.**Zatoženec:** Zal, da sem se dal
večkrat pregovoriti in sem po-
segel po prvih bližnjih ponude-
nih mi sredstvih in ponarejenih
balzami, ki je bilo vse nič-
vredno in brezuspešno, kar pa
danes zelo obžalujem.**Sodnik:** Neznanje se po zakonu ne da opravičevati. Zakaj si niste
naročili brošuro s tisoči potrdil od lekarnarja Thierry-ja v Pregradi,
ko se vendar vsakemu pošlje na željo zastoj in poštne prosto?**Zatoženec:** Zal, da mi tudi to ni bilo znano.**Sodnik:** Pod pogojem, da to napako popravite, ste za sedaj oproščeni
prestopka dolžnosti skrbeti za svoje in za zdravje svojecev. Tudi
morate odslej opustiti vsako naročevanje in uporabljanje vseh
drugih ničvrednih in brezuspešnih nadomestkov in ponarejenih
sredstev in se držati vedno le Thierry-jevega balzama in centi-
folijskega mazila, ki sta edino zanesljivi in presenetljivo učinku-
joči sredstvi. Po pravici se moramo vsi natančno ravnati po za-
konih zdravja in vsako preziranje le-teh, bodisi vsled neznanja
ali zanemarjenja se gotovo ostro kaznuje, naj si že bo z boleznijo
ali pa z oslabiljenjem organizma in telesne konstitucije.Thierry-jev balzam kakor centifolijsko mazilo sta v zanesljivo
pomoč trpečemu človeštvu in v lajšanje bolečin in raznih boleznih
ter vam ni treba še nadalje trpeti, ako imate ti vrhu tega še tako
po cenilni sredstvi vedno doma in pri sebi in ji tudi vporabljate.Thierry-jev balzam je brezprimerno sredstvo zoper kašelj,
katar, bolne prsi, jetiko, vnetje v vratu, hripavost, bron-
chitis, pljučne bolezni, sprevržek jeter, želodčni krč, koliko,
neredno prebavo, posebno zoper influenco itd. in gotovo po-
maga z uspehom.Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali pa ena sama velika po-
sebna steklenica s patentovanim zamaškom 5 K poštne prosto.Thierry-jevo centifolijsko mazilo je
„non plus ultra“ pri vseh še tako starih ranah,
vnetjih, bolnih in otrdelih prsih, perečem ognju,
turih in otekinah, uljesih, poškodbah, izraskih,
mehurjih, pri senastih otrocih itd.Omeči in izvleče iz telesa vsako stvar,
kakor svinec, steklo, iver, pesek itd. brez bo-
lečin; zabrani, ako se pravočasno uporabi, skoro
vedno zastrupljenje krvi, in ni treba hudih
operacij.

Cena 2 lončkov K 3 60 poštne prosto.

Brošuro s tisoči originalnih pisem prejme
vsak na željo zastoj in poštne prosto.Pošilja le proti predplači ali po povzetju
lekarna A. Thierry v Pregradi pri Rogoški Slatini.Dobiva se skoro v vseh večjih lekarnah in me-
diciničnih drogerijah.Allein echter Balsam
aus der Schutzengel-Apothek
des
A. Thierry in Pregrada
bei Rabitzsch-Sauerbrunn.

Na drobno in debelo.

Najnižje cene.

Ljubljana, Stari trg 4

Priporoča

solnčnike

Ceniki zastoj in franko.

Filijalka:

Prešernove ulice 4

in dežnike

Ceniki zastoj in franko